

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของตำบลบ่อแก้ว

3.1 สภาพทั่วไป:

ตำบลบ่อแก้วเป็นตำบลที่ใหญ่เป็นอันดับสองของอำเภอสะเมิง ที่ตั้งศูนย์กลางความเจริญของตำบลบ่อแก้ว อยู่ห่างจากตัวอำเภอสะเมิง ไปทางทิศตะวันตกประมาณ 32 กิโลเมตร มีพื้นที่รวมทั้งหมด 186 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 116,250 ไร่

ตำบลบ่อแก้วมีอาณาเขตติดต่อกับตำบลใกล้เคียง ดังนี้:-

ทิศเหนือ	ติดต่อกับตำบลยั้งเมิน อำเภอสะเมิง และตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม
ทิศใต้	ติดต่อกับตำบลแม่วิน กิ่งอำเภอแม่วาง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับตำบลแม่สาบ และตำบลสะเมิงใต้ อำเภอสะเมิง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับตำบลแม่นาจร อำเภอแม่แจ่ม

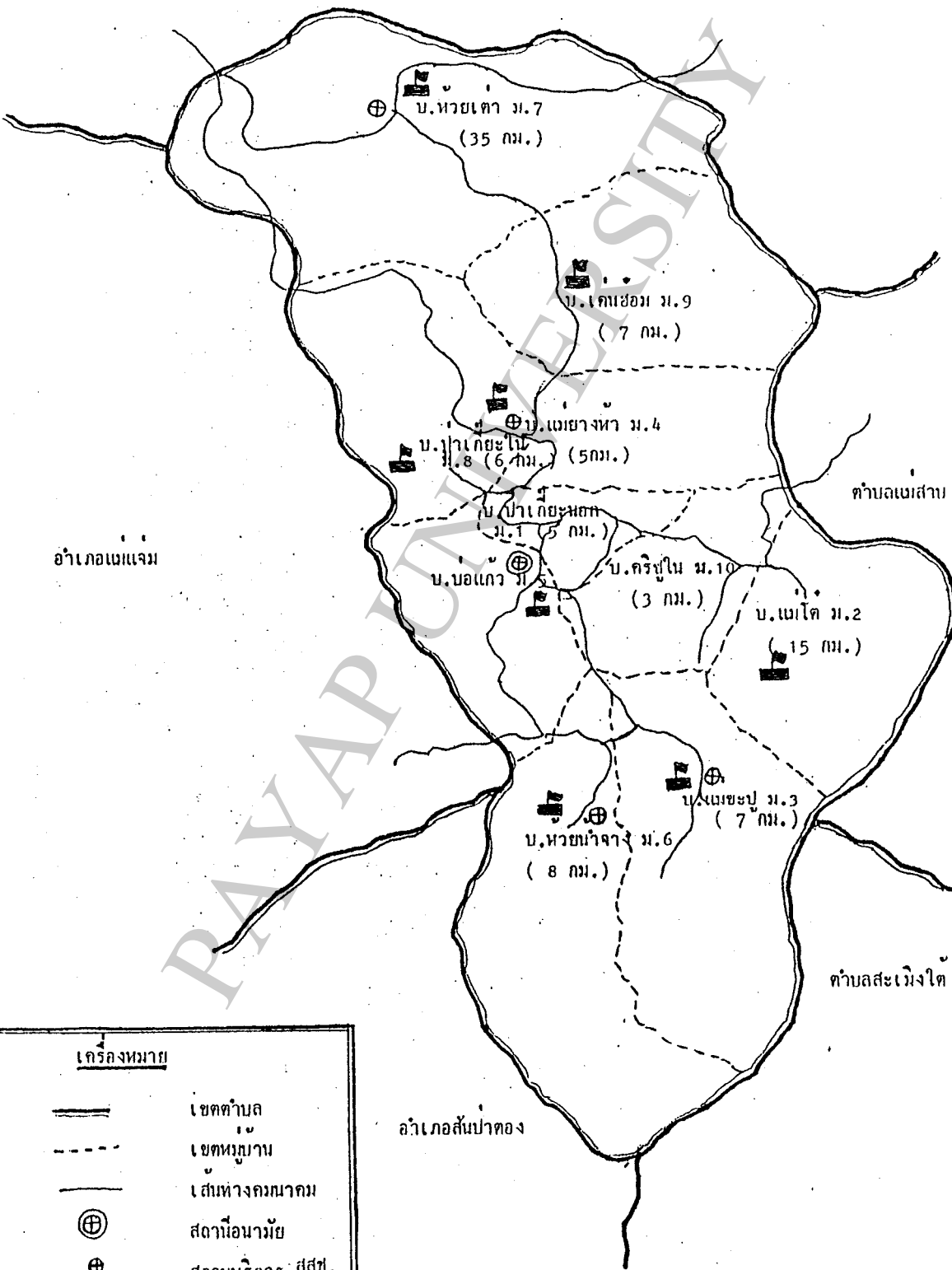
สภาพทางภูมิศาสตร์ที่ตั้งของตำบลบ่อแก้วโดยทั่วไปเป็นภูเขาสูงและป่าไม้ คือประมาณร้อยละ 85 ของพื้นที่ตำบลทั้งหมด และมีที่ราบหุบเขาที่สามารถทำการเพาะปลูกได้ประมาณ ร้อยละ 15 เท่านั้น

สภาพถนนจากตัวอำเภอสะเมิงไปถึงตำบลบ่อแก้ว เป็นถนนลูกรังของหน่วยงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช.) ในบางช่วงที่เป็นทางลาดชันจะมีการปูซีเมนต์บล็อกรูปตัวไอ และถนนลาดยาง แต่อย่างไรก็ตาม ถนนที่เชื่อมจากถนน รพช. เข้าสู่หมู่บ้าน ยังเป็นทางลี้รางไม่ได้มาตรฐาน ในฤดูฝนใช้ในการขนส่งค่อนข้างลำบาก และบางเส้นทางใช้ไม่ได้เลย

แผนที่ตำบลบ่อแก้ว โดยสังเขป

ตำบลยังเวียง

เครื่องหมาย	
	เขตตำบล
	เขตหมู่บ้าน
	เส้นทางคมนาคม
	สถานีอนามัย
	สถานบริการ สสช. โรงเรียน

ตำบลบ่อแก้ว แบ่งการปกครองออกเป็นหมู่บ้านทั้งหมด 10 หมู่บ้าน คือ:-

หมู่ที่	1	บ้านป่าเกี๊ยะนอก
หมู่ที่	2	บ้านแม่โต
หมู่ที่	3	บ้านแม่ชะปู้
หมู่ที่	4	บ้านแม่ยางห้า
หมู่ที่	5	บ้านบ่อแก้ว
หมู่ที่	6	บ้านห้วยน้ำจาง
หมู่ที่	7	บ้านห้วยเต่า
หมู่ที่	8	บ้านป่าเกี๊ยะใน
หมู่ที่	9	บ้านเดินฮ้อน
หมู่ที่	10	บ้านหนองครีซู้

3.2 ประชากร :

ประชากรในตำบลบ่อแก้วในปี 2535 รวมทั้งหมด 6,601 คน แยกเป็นชาย 3,173 คน และหญิง 3,428 คน ประกอบด้วยครัวเรือนทั้งหมด 836 ครัวเรือน

ประชากรในตำบลบ่อแก้วส่วนใหญ่ (ร้อยละ 69) เป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มใหญ่ได้แก่ กะเหรี่ยง ม้ง ลีซอ และชาวไทยลื้อ อีกร้อยละ 31 เป็นคนไทยพื้นเมือง

3.3 เศรษฐกิจ :

สภาพทางเศรษฐกิจของประชาชนในตำบลบ่อแก้วขึ้นอยู่กับสภาพทางภูมิศาสตร์ การตั้งถิ่นฐาน และวิถีการดำเนินชีวิตที่สืบทอดกันมาตามบรรพบุรุษ มีการเปลี่ยนแปลงและรับอารยธรรมจากสังคมภายนอกเข้า นอกจากหมู่บ้านที่เป็นศูนย์กลางการบริหารและหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนเส้นทางคมนาคมหลัก (สะเมิง-วัดจันทร์) เช่น หมู่บ้านบ่อแก้ว หมู่บ้านสบห้วยฟาน และหมู่บ้านแม่ยางห้า เป็นต้น

ตารางที่ 3/1 จำนวนสัตว์เลี้ยงในตำบลบ่อแก้ว ปี 2535 จำแนกตามหมู่บ้าน

ชื่อหมู่บ้าน	สัตว์ปีก		สัตว์เล็ก	สัตว์ใหญ่		
	เป็ด	ไก่	สุกร	วัว	ควาย	ม้า
บ้านป่าเกี๊ยะนอก	127	2,574	692	182	236	36
บ้านแม่โต	35	163	13	15	164	-
บ้านแม่ชะปู้	12	1,221	74	96	186	-
บ้านแม่ยางห้า	41	980	156	130	215	-
บ้านบ่อแก้ว	26	320	140	126	86	-
บ้านห้วยน้ำจาง	12	188	115	-	-	-
บ้านห้วยเต่า	9	162	52	34	10	-
บ้านป่าเกี๊ยะใน	15	148	48	22	-	-
บ้านเดินฮ้อน	17	195	27	24	-	-
บ้านหนองศรีชู	6	84	38	16	36	-

3.3.3 รายได้ รายได้ของประชาชนในตำบลบ่อแก้วส่วนใหญ่มาจากการขายผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งมีรายได้ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของภูมิอากาศ และตลาดที่มักจะถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

รายได้ของเกษตรกรในภาคเกษตร/ครัวเรือน/ปี ประมาณ 20,000 บาท (สองหมื่นบาท) ส่วนรายได้นอกการเกษตร ตำบลบ่อแก้วจะมีทรัพยากรแร่ธาตุ คือ แร่ดีบุก และซีไรท์ ดังนั้นประชาชนบางครอบครัวจึงรับจ้างงานในเมืองแร่ ซึ่งจะมีรายได้ประมาณ 25,000 บาท (สองหมื่นห้าพันบาท) ต่อครอบครัวต่อปี

3.3.4 แรงงานและการจ้างงาน ประชาชนส่วนมากเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ที่อาศัยตามหุบเขา มีชีวิตแบบครอบครัวใครครอบครัวมัน อีกทั้งการติดต่อกับสังคมภายนอกยังไม่มาก จึงทำให้มีแรงงานจากครอบครัวเพียงพอโดยไม่ต้องจ้างแรงงานมาช่วย

อย่างไรก็ตาม การอพยพแรงงานออกจากหมู่บ้านเริ่มมีมากขึ้น ในปัจจุบัน เพราะประชากรในท้องถิ่นมีเวลาว่างมากขึ้น และปัญหาการว่างงานในฤดูแล้งมีเพิ่มขึ้นด้วย

3.3.5 อัตราค่าจ้างแรงงาน ค่าแรงงานในตำบลบ่อแก้วโดยเฉลี่ยวันละ 60 บาท (หกสิบบาทถ้วน) ซึ่งต่ำกว่าอัตราค่าแรงขั้นต่ำในพื้นที่อำเภอสะเมิงที่รัฐบาลประกาศ คือ 102 บาท ต่อวัน

3.4 ด้านสังคม :

3.4.1 การศึกษา

ตำบลบ่อแก้วมีโรงเรียนระดับประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการศึกษา ทั้งหมด 5 แห่ง สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 1 แห่ง มีนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียน (อนุบาล) ถึงระดับประถมศึกษาตอนต้นรวม 922 คน แยกเป็นชาย 429 คน และหญิง 493 คน มีครูรวม 42 คน

โรงเรียนระดับประถมศึกษาในตำบลบ่อแก้ว มีดังนี้

1. โรงเรียนรับป่าปอรัตน์ (สังกัดหน่วยตำรวจตระเวนชายแดน)
2. โรงเรียนห้วยน้ำจาง
3. โรงเรียนบ้านบ่อแก้ว
4. โรงเรียนบ้านแม่โต
5. โรงเรียนบ้านแม่ยางห้า
6. โรงเรียนบ้านแม่ชะปู่

ตารางที่ 3/2 จำนวนนักเรียนและระดับการศึกษาของเด็กวัยศึกษาในตำบลบ่อแก้ว
ปี 2535 จำแนกตามเพศและระดับชั้น

ระดับชั้น	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
ก่อนวัยเรียน	54	59	113
ประถมปีที่ 1	86	98	184
ประถมปีที่ 2	68	75	143
ประถมปีที่ 3	93	74	167
ประถมปีที่ 4	66	67	133
ประถมปีที่ 5	58	75	133
ประถมปีที่ 6	54	45	99
มัธยมศึกษา ¹	-	-	15
รวม	429 ²	493 ²	937

ที่มา: สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสะเมิง 2535

¹ ไม่ได้จำแนกเพศ ส่วนใหญ่ไปเรียนต่อที่โรงเรียนสะเมิงวิทยาคม

² ไม่รวมนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

3.4.2 อนามัยและสาธารณสุข

ตำบลบ่อแก้วมีสถานบริการสาธารณสุขของรัฐทั้งหมด 5 แห่ง แบ่งออกเป็น ประเภท
สถานอนามัยระดับตำบล (สอ.) 1 แห่ง และประเภทสถานบริการสาธารณสุขชุมชน (สสช.) อีก
4 แห่ง ดังนี้

1. สถานอนามัยบ่อแก้ว (สอ.บ่อแก้ว) ตั้งอยู่ที่บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 มีเจ้าหน้าที่
ประจำ 3 คน
2. สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านแม่ชะปู้ (สสช. แม่ชะปู้) ตั้งอยู่ที่บ้านแม่ชะปู้
หมู่ที่ 3 มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน

3. สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านแม่ยางห้า (สสช. แม่ยางห้า) ตั้งอยู่ที่บ้านแม่ยางห้า หมู่ที่ 4 มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน
4. สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านห้วยเต่า (สสช. บ้านห้วยเต่า) ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยเต่า หมู่ที่ 7 มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน
5. สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านห้วยน้ำจาง (สสช. บ้านห้วยน้ำจาง) ตั้งอยู่ที่บ้านห้วยน้ำจาง หมู่ที่ 6 มีเจ้าหน้าที่ประจำ 1 คน

ข้อมูลเกี่ยวกับสาธารณสุขและอนามัยของประชาชนตำบลบ่อแก้ว พอสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3/3 จำนวนหญิงมีครรภ์ เด็กเกิด และน้ำหนักทารกแรกเกิด
ของอำเภอสะเมิง ปี 2535

ตำบล	จำนวน			น้ำหนักแรกเกิด					
	หญิงมีครรภ์	ทารกเกิด	ทารกรอดชีวิต	ต่ำกว่า 2,500 กรัม		2,500-3,000 กรัม		สูงกว่า 3,000 กรัม	
				จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
สะเมิงใต้	79	79	79	5	6.3	47	59.5	27	34.5
สะเมิงเหนือ	49	49	49	2	4.0	21	42.8	26	53.2
แม่สาบ	50	47	47	4	8.5	17	36.1	26	55.4
ยังเมิน	92	75	75	16	21.3	33	44.0	26	34.7
บ่อแก้ว	147	132	132	25	18.9	84	63.6	23	17.5
รวม	417	382	382	52	13.6	202	52.9	128	33.5

ตารางที่ 3/4 ภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ของอำเภอสะเมิง ปี 2535

ตำบล	ภาวะโภชนาการ (%)			
	ปกติ	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
สะเมิงใต้	72.9	23.2	3.9	-
สะเมิงเหนือ	72.0	26.6	1.3	-
แม่สาบ	58.6	39.2	2.2	-
ยั้งเมิน	58.8	33.9	7.1	-
บ่อแก้ว	62.0	35.0	2.8	0.2

ตารางที่ 3/4 ชี้ให้เห็นถึงภาวะโภชนาการของเด็กอายุ 0-5 ปี ในตำบลบ่อแก้ว ยังมีความรุนแรงน้อยกว่าอีก 2 ตำบลอื่น ๆ คือ มีภาวะปกติ ร้อยละ 62.0 อย่างไรก็ตาม อัตราการขาดสารอาหารยังมีสูงเป็นอันดับสาม คือ มีจำนวนถึงร้อยละ 2.8

ตารางที่ 3/5 การสุขาภิบาลและอนามัยสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน

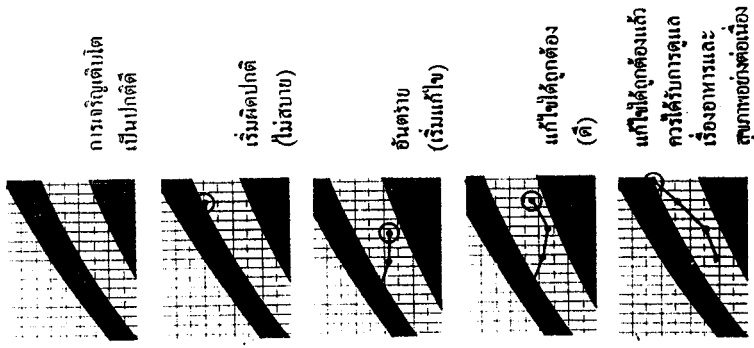
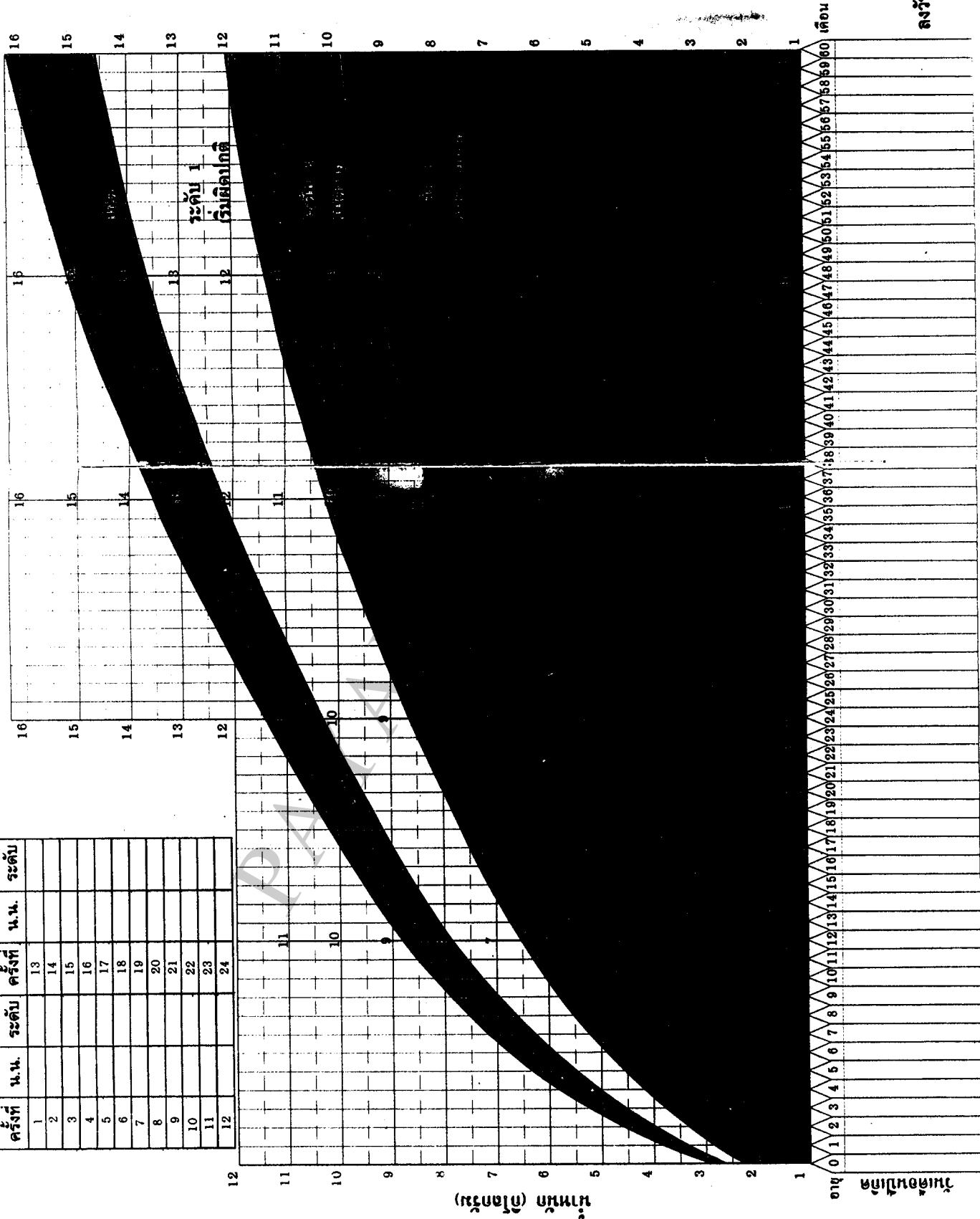
ตำบล	จำนวนหมู่บ้านที่มี				จำนวนครัวเรือนที่มี			
	ร่วม 100%		ประปาใช้การ ได้		ร่วมถูกหลัก สุขาภิบาล		น้ำสะอาดบริโภค เพียงพอ	
	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%	จำนวน	%
สะเมิงใต้	8	72.7	8	72.7	1,125	90.5	1,136	91.4
สะเมิงเหนือ	1	16.6	5	83.3	719	73.2	380	38.7
แม่สาบ	4	40.0	4	40.0	572	74.9	186	24.4
ยั้งเมิน	-	0.0	-	0.0	396	63.6	229	36.8
บ่อแก้ว	-	0.0	-	0.0	542	55.3	149	15.2

ตำบลบ่อแก้วยังมีปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมที่ถูกละเลย คือ จำนวนครัวเรือนที่มีร่วมถูกหลักสุขาภิบาลเพียงร้อยละ 52.7 และมีน้ำสะอาดบริโภคเพียงร้อยละ 21.4 (ตารางที่ 3/5)

น้ำหนักเทียบกับอายุ 0-60 เดือน (5 ปี)

ผลการรัง

ครั้งที่	น.น.	ระดับ	ครั้งที่	น.น.	ระดับ
1			13		
2			14		
3			15		
4			16		
5			17		
6			18		
7			19		
8			20		
9			21		
10			22		
11			23		
12			24		

ลงวัน เดือน ปีที่รังทุกครั้ง

ตารางที่ 3/6 จำนวนหลังคาเรือนที่มีส้วมและมีน้ำสะอาดดื่มในตำบลบ่อแก้ว
ปี 2535 จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่ที่	หลังคาเรือนทั้งหมด	มีส้วม ใช้		มีน้ำสะอาดดื่ม	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1 บ้านป่าเกี๊ยะนอก	87	52	59.7	34	39.1
2 บ้านแม่โต	61	20	32.7	10	16.4
3 บ้านแม่ชะปู่	150	56	37.3	6	4.0
4 บ้านแม่ย่างห้า	122	85	69.7	40	32.7
5 บ้านบ่อแก้ว	116	98	84.4	58	50.0
6 บ้านห้วยน้ำจาง	44	15	34.1	5	11.3
7 บ้านห้วยเต่า	60	15	25.0	5	8.3
8 บ้านป่าเกี๊ยะใน	95	30	31.5	11	11.6
9 บ้านเดินย้อย	54	40	74.1	5	9.2
10 บ้านหนองครีฐ	47	30	63.8	5	10.6
รวม	836	441	52.7	179	21.4

หมู่บ้านที่มีส้วมที่ถูกหลักสุขาภิบาลน้อยที่สุด ได้แก่ หมู่บ้านห้วยเต่า (ร้อยละ 25.0) หมู่บ้านป่าเกี๊ยะใน (ร้อยละ 31.5) และหมู่บ้านแม่โต (ร้อยละ 32.7)

ในเรื่องของการมีน้ำสะอาดดื่ม พบว่ายังเป็นปัญหาของทุกหมู่บ้าน คือ ครึ่งเรือนมีน้ำสะอาดดื่มสูงสุดเพียงร้อยละ 50 (คือบ้านบ่อแก้ว) เท่านั้น หมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องน้ำสะอาดดื่ม ได้แก่ หมู่บ้านบ้านชะปู่ หมู่บ้านห้วยเต่า หมู่บ้านเดินย้อย และหมู่บ้านครีฐ (ตารางที่ 3/6)

ตารางที่ 3/7 ภาวะการขาดสารอาหารในเด็กในตำบลบ่อแก้ว
ปี 2535 จำแนกตามหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	เด็ก 0-5 ปี	เด็กที่ซั้ง น้ำหนัก	ภาวะการขาดสารอาหาร			
			ปกติ	ระดับ 1	ระดับ 2	ระดับ 3
1 บ้านป่าเกี๊ยะนอก	77	74	50	22	1	0
2 บ้านแม่โต	47	42	18	22	2	0
3 บ้านแม่ชะปู่	98	98	49	44	5	0
4 บ้านแม่ยางห้า	65	65	50	15	0	0
5 บ้านบ่อแก้ว	75	72	46	23	3	0
6 บ้านห้วยน้ำจาง	28	20	13	7	0	0
7 บ้านห้วยเต่า	30	30	20	10	0	0
8 บ้านป่าเกี๊ยะใน	74	63	35	26	1	1
9 บ้านเดินฮ้อน	46	46	35	7	4	0
10 บ้านหนองศรีชู	21	19	10	9	0	0
รวม	561	529(100%)	326(62%)	185(35%)	16(3%)	1(.2%)

ที่มา: สถานีอนามัยบ่อแก้ว 2535

จากตารางที่ 3/7 ชี้ให้เห็นว่าภาวะการขาดสารอาหารของเด็กในตำบลบ่อแก้วยังเป็นปัญหาที่ต้องการการพัฒนา กล่าวคือ ภาวะการขาดสารอาหารมีถึงร้อยละ 38 แยกเป็นระดับ 1 ร้อยละ 35 ระดับ 2 ร้อยละ 3 และระดับ 3 ร้อยละ 0.2

ตารางที่ 3/8 ภาพการขาดสารไอโอดีนในเด็กนักเรียนประถมศึกษา
อำเภอสะเมิง ปี 2535

ตำบล	จำนวน		นักเรียนที่ เป็นคอพอก	ร้อยละ
	โรงเรียน	นักเรียน		
สะเมิงใต้	8	549	285	51.9
สะเมิงเหนือ	6	460	282	61.3
แม่สาบ	8	362	190	52.4
ยั้งเมิน	6	501	269	53.6
บ่อแก้ว	7	1,247	563	53.7

ที่มา : สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสะเมิง, 2535

3.4.3 กลุ่มและองค์กรทางสังคม

ปัจจุบันในตำบลบ่อแก้ว ยังไม่มีกลุ่มเกษตรกร มีแต่กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มยุวเกษตรกร กลุ่ม ธกส. กลุ่มสหกรณ์การเกษตร ตลอดจนกลุ่มของกรมการพัฒนาชุมชนที่เข้ามาจัดตั้งขึ้นในหมู่บ้าน ปัจจุบันได้มีการจัดตั้งกลุ่มผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่ ขึ้นมาอีก กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีการดำเนินงานที่ได้ผลพอสมควร แต่ยังอยู่ในการขึ้นำของผู้นำและคณะกรรมการส่วนน้อยอยู่ หากได้มีการให้ความรู้แก่สมาชิกมากขึ้นก็จะช่วยให้การบริการจัดการกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร มีทั้งหมด 4 กลุ่ม มีสมาชิก 134 คน

กลุ่มยุวเกษตรกร มี 2 กลุ่ม สมาชิกทั้งหมด 69 คน

3.4.4 ผู้นำชุมชน

ผู้นำชุมชนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ผู้นำที่เป็นทางการ และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ ผู้นำที่เป็นทางการ หมายถึงผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งอย่างเป็นทางการ ให้มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบตามระเบียบของทางราชการ ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนคณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำเหล่านี้มีอยู่ในทุกหมู่บ้าน

ผู้นำไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและเป็นที่เชื่อถือของประชาชนในหมู่บ้านนั้น ๆ เช่น เจ้าอาวาส ครูใหญ่ ผู้อาวุโส เป็นต้น